

ТЕМА 6: ЗАСОБИ ТА МЕТОДИ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ

Технології та методи навчання

Розробка і конструювання технології електронного навчання має декілька етапів:

- теоретичний – який пов'язаний з визначенням мети, об'єкту, розподілом освітнього процесу на складові і виявленням зв'язків;
- методичний – з вибором, методів, засобів і форм навчання;
- процедурний – який пов'язаний з організацією практичної діяльності.

На педагогічний результат технологічного процесу великий вплив справляє рівень розробки навчально-практичної допомоги, ступінь підготовленості консультантів, загальний розвиток кожного студента, особливо в оволодінні засобами інформаційних технологій, матеріально-технічній оснащеності навчального процесу і т.д.

Технології та методи навчання

Теоретична модель педагогічної основи електронного навчання показана на рис. 1.1.

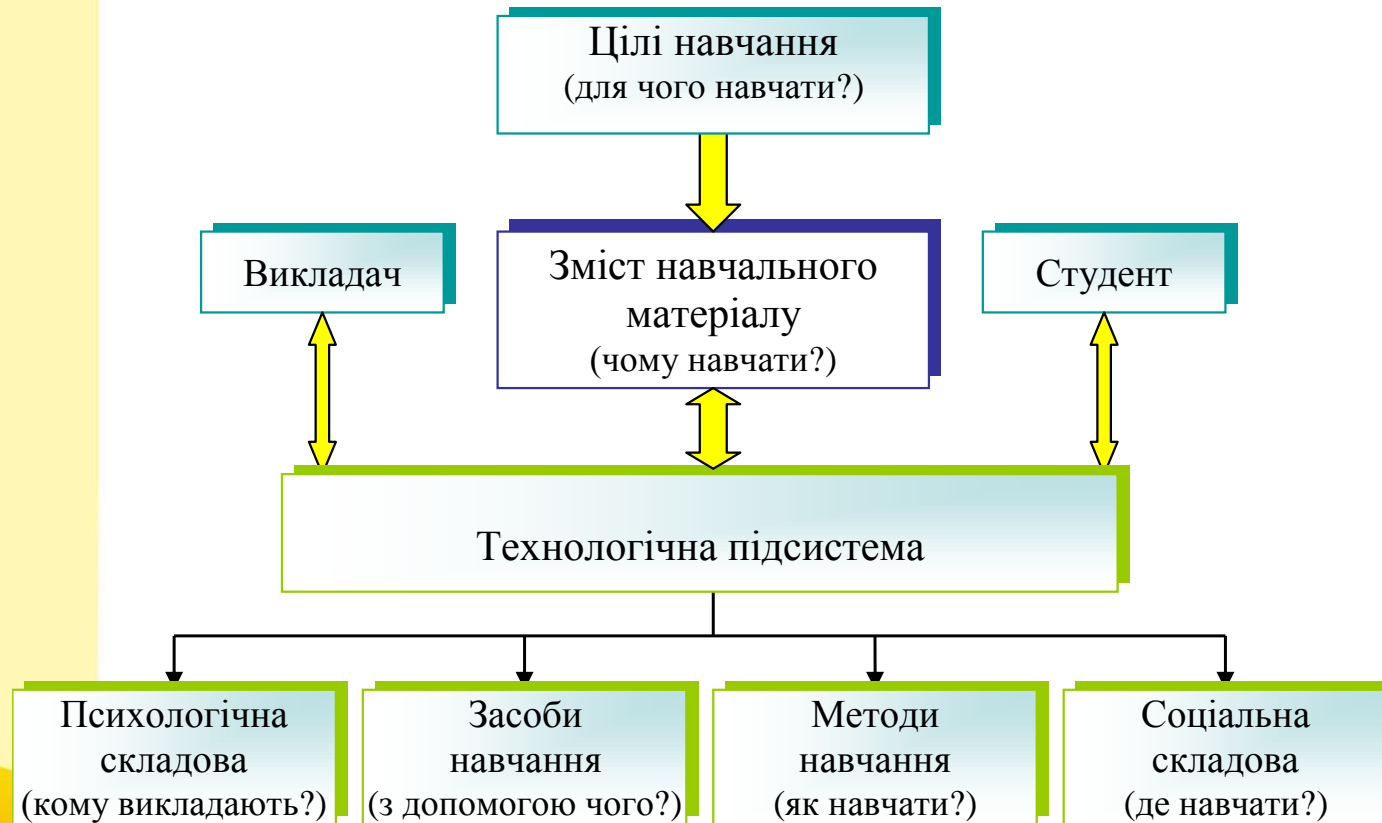

Рис. 1.1. Теоретична модель педагогічної основи навчання

Технології та методи навчання

Наукове осмислення освітнього процесу дозволило сформулювати ряд принципів (вимог), якими повинні керуватися розробники, а саме:

- цілісності, згідно з яким, технології навчання повинні в інтегрованому вигляді складати систему цілей, методів, засобів, форм, умов навчання;
- відтворюваності, згідно з яким реалізація розпоряджень технології навчання з урахуванням характеристик певного педагогічного середовища гарантує досягнення заданих цілей навчання.

Крім того, сучасна ДН повинна бути:

- a)** реалізованою в умовах типової освітньої установи при необхідному і достатньому мінімумі матеріальних засобів, людських ресурсів і часу;
- b)** тиражованою, тобто її можна відтворити і добитися заданих результатів навчання;

Технології та методи навчання

- адаптації – вимагає пристосування процесу навчання до конкретних пізнавальних особливостей студента через адаптацію освітнього процесу до умов його місця проживання і життєдіяльності, фінансових і фізіологічних властивостей його організму.
- психологічній обґрунтованості – вказує на зв'язок педагогічної технології з психологією і визначає психологічне обґрунтування і практичні виходи для ефективного функціонування ДН;
- економічній доцільності, який набуває першочергового значення в нинішніх умовах недостатнього фінансування сфери освіти;
- науковості, який вимагає опори на останні досягнення педагогічної науки, на експериментально перевірені дидактичні нововведення, дані з суміжних з дидактикою сферах знань;

Технології та методи навчання

- гнучкості, який вимагає забезпечення можливості оперативного і безперервного оновлення змісту навчання, модернізації змісту навчальних дисциплін і дидактичних матеріалів до них. Реалізація цього принципу полегшується і є природною при мережевій технології навчання. Це можна проілюструвати на прикладі можливості оперативної актуалізації навчально-методичних матеріалів, поданих на навчальному сервері в електронній формі;
- контрольованості – виражається в наявності деякого компонента в системі, що забезпечує якісну оцінку результатів реалізації технології навчання на всіх її етапах і оперативне коректування ходу освітнього процесу. У ДН до цього додається необхідність ідентифікації особи студента.

Технології та методи навчання

Метод проектів – це комплексний метод навчання, що дозволяє будувати навчальний процес, виходячи з інтересів студентів, дає їм можливість проявити самостійність в плануванні, організації і контролі своєї навчально-пізнавальної діяльності, результатом якої є створення реального об'єкту, предмету, створення різного роду теоретичного продукту.

В основі багатьох навчальних проектів лежать дослідницькі методи навчання. *Основні етапи проекту:*

- визначення проблеми та завдань дослідження;
- висунення гіпотези їх вирішення, обговорення методів дослідження;
- збір даних та їх аналіз;
- оформлення кінцевих результатів;
- підбиття підсумків, коректування, висновки.

Технології та методи навчання

У даний час прийнято виділяти сім основних етапів роботи над проектом:

- Організаційний.
- Вибір і обговорення головної ідеї, цілей і завдань майбутнього проекту.
- Обговорення методичних аспектів і організація роботи студентів.
- Структуризація проекту з виділенням підзавдань для певних груп студентів, підбір необхідних матеріалів.
- Робота над проектом.
- Підведення підсумків, оформлення результатів.
- Презентація проекту.

Технології та методи навчання

При плануванні телекомунікаційних проектів необхідно також продумати форми організації роботи студентів. Ці форми можуть бути різні:

- індивідуальні проекти (усередині великого іншого проекту);
- парні проекти, коли над одним проектом працюють партнери в парі;
- групові проекти, коли в проекті беруть участь групи з обох боків або навіть групи з декількох регіонів.

Навчання у співпраці – це модель використання малих груп студентів. Технологія навчання у співпраці з'явилася як альтернативний варіант традиційній аудиторній системі. Її автори об'єднали в єдиному процесі три ідеї:

- навчання в колективі;
- взаємооцінку;
- навчання в малих групах.

Технології та методи навчання

Навчальні завдання структуруються таким чином, що всі члени команди виявляються взаємозв'язаними і взаємозалежними і при цьому достатньо самостійними в оволодінні матеріалом і вирішенні завдань.

При навчанні в співпраці вирішуються такі завдання:

- студент набагато краще вчиться, якщо він уміє встановлювати соціальні контакти з іншими членами колективу;
- від уміння спілкуватися з іншими членами колективу залежить і уміння студента грамотно і логічно писати;
- у процесі соціальних контактів між студентами створюється навчальне співтовариство людей, що володіють певними знаннями та готові отримувати нові знання в процесі міжособистісного спілкування.

Технології та методи навчання

Навчання у співпраці припускає організацію навчальних груп, що спільно працюють над вирішенням будь-якої проблеми, теми, питання. На початкових етапах роботи за технологією навчання в співпраці викладачеві доведеться витратити чимало часу на різноманітні психолого-педагогічні тренінги, направлені на:

- знайомство студентів один з одним;
- об'єднання колективу в цілому, окремих груп студентів;
- освоєння азів міжперсональної і групової комунікації;
- розвиток умінь брати участь в діалозі, вести дискусію;
- вивчення індивідуальних стилів навчання, соціально-психологічних типів студентів, які працюють в одній групі.

Технології та методи навчання

Технологія кооперативного навчання (Cooperative Learning) – це також технологія навчання в малих групах.

Члени великої групи розділяються на декілька малих груп і діють за інструкцією, яка спеціально розроблена для них викладачем. Кожен з студентів працює над своїм завданням, своєю частиною матеріалу до повного розуміння питання, що вивчається, і завершення роботи над ним.

Потім вони обмінюються здобутими знаннями таким чином, що робота кожного є дуже важливою й істотною для загальної роботи, оскільки без неї завдання не вважатиметься виконаним (частина важливої інформації буде втрачена, інші групи, що вчаться, її не отримають).

Прикладом подібної технології навчання, що використовується в умовах дистанційного навчання, є робота в кооперативних групах за методом **Jigsaw**.

Технології та методи навчання

Робота в групі будується за таким планом:

- *Спілкування експертів.* Студенти, відповідальні за конкретне питання, можуть на цьому етапі налагодити контакти по мережі зі своїми "колегами" з інших груп, що отримали точно таке ж завдання.
- *Пошук і аналіз інформації.* На цьому етапі студенти працюють індивідуально, збираючи й аналізуючи інформацію.
- *Тренування експертів.* Після збору і первинного аналізу інформації експерти знову працюють разом.
- *Загальний збір групи.* Кожен з експертів "повертається" у встановлений термін у свою групу і проводить презентацію.
- *Аналіз роботи.* Після завершення обміну презентаціями і обговорення всіх питань, учні переходять до обговорення й оцінки роботи підгрупи в цілому.

Технології та методи навчання

Технології проблемного навчання. Проблема – складне пізнавальне завдання, вирішення якого має істотний практичний або теоретичний інтерес. Якщо проблема правильно сформульована, то вона виконуватиме функцію логічного засобу, що визначає напрям пошуку нової інформації і відповідно забезпечує ефективність діяльності, пов'язаної з її рішенням.

Дослідницький метод навчання дуже часто лежить в основі проектної діяльності студентів, як в рамках звичайних, так і телекомунікаційних проектів. Основна ідея дослідницького методу навчання полягає у використанні наукового підходу до вирішення того чи іншого навчального завдання. Робота студентів у цьому випадку будується за логікою проведення класичного наукового дослідження, з використанням всіх методів і прийомів наукового дослідження.

Технології та методи навчання

Основні етапи організації навчальної діяльності при використанні дослідницького методу:

- Визначення загальної теми дослідження, предмету й об'єкту дослідження.
- Виявлення і формулювання загальної проблеми, обговорення актуальності і новизни дослідження.
- Формулювання гіпотез, які будуть орієнтиром для пошуку необхідної інформації.
- Визначення методів збору й обробки даних на підтвердження висунутих гіпотез.
- Збір даних.
- Обговорення отриманих даних.
- Перевірка гіпотез.
- Формулювання понять, узагальнень, висновків.
- Застосування отриманих результатів.

Технології та методи навчання

Модульне навчання припускає жорстку структурування навчальної інформації, зміст навчання й організацію роботи студентів з повними, логічно завершеними навчальними блоками (модулями). Модуль співпадає з темою навчального предмету. У модулі все повинно вимірюватися та оцінюватися: завдання, робота, відвідування занять, стартовий, проміжний і підсумковий рівень студентів.

Ігрові технології на сьогодні широко використовуються лише у сфері початкової освіти. В умовах дистанційного навчання ігрові технології здатні вирішити багато проблем, викликаних специфікою освітнього середовища віртуального спілкування. При цьому ігровим середовищем стає Інтернет, що диктує свої закони дидактичної реалізації цієї технології навчання.

Технології та методи навчання

У методиці виділяються такі види педагогічних ігор:

- навчальні, тренувальні, контролюючі й узагальнюючі;
- пізнавальні, виховні, розвиваючі;
- репродуктивні, продуктивні, творчі;
- комунікативні, діагностичні, профорієнтаційні, психотехнічні і т.д.

З інтернет-орієнтованих педагогічних технологій, що використовуються при дистанційному навчанні можна виділити такі:

- *Індивідуальне навчання та менторство.*

Мережевий ментор – професіонал, який допомагає студенту самостійно опрацювати те чи інше питання як в рамках навчальної програми, так і поза нею.

Технології та методи навчання

- *Парне навчання.*

При подібній формі роботи студенти глибше вникають в суть питання, що вивчається, заздалегідь "промовляють" весь матеріал презентації, що дозволяє вирішити такі завдання:

- знімається страх публічного виступу;
- підвищується впевненість у власних силах;
- краще запам'ятовується матеріал;
- заздалегідь коректуються всі неточності;
- студенти зайвий раз тренуються у використанні мережевих ресурсів і технологій.

- *Колективне навчання.*

Диспут – одна з активних форм роботи з студентами. Це публічна суперечка, яка зазвичай присвячується обговоренню проблеми. Диспути можуть проводитися за допомогою асинхронної комунікації, так і у вигляді телеконференцій.

Технології та методи навчання

Креативне (творче) навчання базується на таких принципах:

- основою дистанційного навчання креативного типу є передбачуваний освітній продукт, який буде створений студентом;
- принцип відповідності зовнішнього освітнього продукту студента його внутрішнім потребам (безперервна діагностика особистого освітнього приросту);
- принцип індивідуальної освітньої траєкторії студента в освітньому просторі;
- принцип інтерактивності занять, здійснюваних за допомогою телекомунікацій;
- принцип відкритої комунікації щодо створюваної студентом освітньої продукції;
- принцип відповідності освітніх процедур комунікаційним формам і технологіям.

Засоби навчання

Електронне навчання – це навчання, за яким істотна частина навчального матеріалу і велика частина взаємодії студента з викладачем здійснюється з використанням сучасних інформаційних технологій: супутникового зв'язку, комп'ютерних телекомунікацій, національного і кабельного телебачення, мультимедіа, навчальних систем, тощо.

Відмітною особливістю такого навчання є надання студентам можливості самим отримувати необхідні знання, користуючись розвиненими інформаційними ресурсами.

Інформаційні ресурси: бази даних і знань, комп'ютерні, зокрема мультимедіа, навчальні і контролюючі системи, відео- і аудіозаписи, електронні бібліотеки разом з традиційними підручниками і методичною допомогою створюють унікальне розподілене середовище навчання, доступне широкій аудиторії.

Засоби навчання

У освітньому процесі електронного навчання використовуються такі засоби:

- Видання на електронних носіях інформації. Цей тип інформації вимагає наявності нових систем, що працюють з метаданими.
- Комп'ютерний тренінг. Він використовує текст та графіку, звук, відео та анімацію.
- Мультимедіа.
- Телебачення. Використовується багатьма навчальними закладами світу як засіб інформації.
- Радіо.
- Віртуальна реальність та моделювання. Віртуальна реальність походить від моделювання, яке використовується для складних тренувальних завдань для військових, пілотів, операторів електростанцій.
- Електронні світи.

Засоби навчання

- Аудіо- та відеокасети/**CD/DVD**. Вони широко поширені і на них існують міжнародні стандарти. Такі засоби мають велику кількість переваг для освіти, наприклад, високу якість, пошукові можливості, потенційні мультимовні доріжки тощо.
- Телеконференції. Цей термін має велике значення і включає аудіоконференції, комп'ютерні конференції та відеокоференції. Аудіо та відеоконференції – синхронні, комп'ютерні конференції – асинхронні. Аудіоконференції використовують передачу звуку через Інтернет, завдяки чому вони дуже дешеві. Відеоконференції проводяться між групами.
- Електронна пошта. Найбільш потужна асинхронна технологія, де можна посилати листа як окремим адресатам, так і групі людей.

Засоби навчання

Центральною ланкою є засоби телекомунікації та їх транспортна основа. Вони використовуються для забезпечення освітніх процесів:

- необхідними навчальними і навчально-методичними матеріалами;
- зворотним зв'язком між викладачем і студентом;
- обміном управлінською інформацією усередині системи електронного навчання.

Якщо проаналізувати досвід Відкритого університету Британії, то студенти лише **20%** навчального часу проводять з аудіо та відеоматеріалами, а **80%** часу працюють з друкованими матеріалами.

